

Stenius-Kaukonen ym.: Ehdotus laiksi vesilain 8 luvun 10 a §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitämme lakiehdotuksella säädettäväksi, että vesistön säännöstely-yritysten (mm. voimavesi-, tulvavesi- ym. tarkoituksissa toteutetut yritykset) lupaehdot, jotka ovat olleet voimassa ennen 1.5.1991, saatettaisiin tarkistettavaksi säännöllisesti kahden vuoden välein.

Lisäksi esitämme, että vesioikeus voisi muuttaa lupaehtojen tarkastuspäätöksessä vesistön

säännöstelylle (veden pinnan korkeuden sääntely juoksutuksen muutoksilla) määrättyjä lupaehtoja olosuhteiden muuttuessa ja mikäli säännöstely-yritys ei enää täytä vesilaissa (VL:n 2 ja 8 luku) yrityksen toteuttamiselle asetettuja ehtoja, voisi vesioikeus peruuttaa säännöstely-yritykselle myönnetyn luvan.

PERUSTELUT

Vesistön säännöstelyä tarkoittavien lupien myöntämisyjärjestelmää muutettiin (HE 217/1990 vp) vuoden 1990 valtiopäivillä niin, että lainmuutoksen jälkeen myönnettävien vesioikeudellisten säännöstelylupien ehdot tulevat määräjain tarkistettaviksi (VL:n 8 luvun 10 a §). Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että vesioikeuden antamassa säännöstelyluvassa määrättäisiin se ajankohta, johon mennessä luvan haltijan tulisi jättää vesioikeudelle uusi hakemus sanottujen lupaehtojen harkitsemiseen uudelleen vesioikeudessa, jollei tällaista määräystä erityisestä syystä olisi pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tällainen määräaika lupaehtojen tarkistamiselle voitaisiin asettaa suhteellisen pitkäksi, usein huomattavasti pidemmäksi kuin jätevesiasioissa, esimerkiksi 10—30 vuodeksi.

Lainmuutos oli oikeansuuntainen, mutta se ei valitettavasti aseta ennen lainmuutosta hyväksytyjä säännöstely-yritysten lupaehtoja tarkistamisvelvollisuuden alaisuuteen. Vesiympäristössä tapahtuvat muutokset ja säännöstelyn vaikutukset jäävät vanhoissa säännöstelyhankkeissa ilman säännönmukaista uudelleenarviota. Säännöstelyn haittavaikutuksia voi esiintyä laajalla alueella ja ne voivat kohdistua vesistön kalakan-

taan, rantarakenteisiin (rantojen laiturit ja talousrakennukset), aiheuttaa ranta-alueiden eroosion lisääntymistä, lintujen pesinnän epäonnistumista ja vesistön yleiskäytön estymistä.

Vesistön olosuhteiden olennaisesti muututtua kalanhoitovelvoitteita voidaan muuttaa tällä hetkellä myös vesilain 2 luvun 22 §:n 4 momentin perusteella. Lisäksi vesistön säännöstely-yrityksenkin voidaan soveltaa voimassa olevan vesilain 2 luvun säännöksiä (VL 2:29 ja 30 §):

— säännöstä vanhojen (ennen vesilakia hyväksytyjen) vesistö-rakennushankkeiden korjaamisesta (VL 2:29); sekä

— säännöstä hankkeista, joissa (vanhoihin) lupaehtoihin ei sisälly määräyksiä siitä, mitä yleisen tai yksityisen edun turvaamiseksi on otettava huomioon ja joissa kuitenkin edellytetään rakennelmaa (myös säännöstelyä) käytettävän niin, että vesistössä ei tarpeettomasti aiheuteta vahingollisia muutoksia ja että vesistön käyttämistä muihin tarkoituksiin vaikeutetaan niin vähän kuin mahdollista (VL 2:30.1). Viimeksi mainitun säännöksen rikkomisen seurauksena vesioikeus voi rakennelman omistajan tai sen käyttämisestä haittaa kärsivän samoin kuin myös asianomaisen viranomaisen hakemuksesta antaa selventäviä määräyksiä raken-

nelman (myös säännöstelyn) käyttämisestä. Näillä määräyksillä ei kuitenkaan saa sanottavasti vähentää rakennelmasta (säännöstelystä) saatavaa hyötyä.

Vesilain puheena oleva muutos (uusi VL:n 8 luvun 10 a §) on mielestämme sikäli sisällöllisesti puutteellinen (ks. HE 217/1990 vp, yksityiskohdaiset perustelut s.12):

— että se antaa vesioikeudelle oikeuden asettaa liian pitkän määräajan (10—30 vuotta) lupahdon tarkistuksen suorittamiselle,

— että tarkistuksessa ei voitaisi arvioida säännöstelyluvan edellytyksiä (eikä ilmeisesti edes vesilain 2 luvun 5 §:n ympäristönsuojeluedellytystä) eikä puuttua luvan pysyvyyteen.

Esitämme vesilain 8 luvun 10 a §:n muuttamista niin, että vesiympäristön ja sen käytön kannalta merkittävät säännöstelyluvan ehdot tulee lupaviranomaisen toimesta määrätä tarkistettavaksi kahden vuoden päästä luvan myöntämisestä tai edellisestä tarkistamisesta, jollei tällaista määräystä erityisestä syystä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

vesilain 8 luvun 10 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 8 luvun 10 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (629/91), seuraavasti:

10 a §

Vesiympäristön ja sen käytön kannalta merkittävät säännöstelyluvan ehdot tulee lupaviranomaisen toimesta määrätä tarkistettavaksi kahden vuoden päästä luvan myöntämisestä tai edellisestä tarkistamisesta, jollei tällaista määräystä erityisestä syystä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Tarkistusta suoritettaessa noudatetaan soveltuvien osin tämän lain 6 ja 10 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä. Lupapäätöksessä on määrättävä, mitä selvityksiä luvan haltijan on esitettävä edellä mainitussa määräajassa pidettävässä lupaehtojen tarkistuksessa. Mikäli luvan haltija ei ole täyttänyt asetettua selvityselvöllä-

suuttaan luvan tarkistamisen yhteydessä tai säännöstely-yritys ei täytä enää lupaehtoja, vesioikeus voi oma-aloitteisesti tai asianomaisen viranomaisen taikka haittaa tai vahinkoa kärsivän hakemuksesta määrätä, että lupa raukeaa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1992.

Tämän lain 10 a §:ää sovelletaan sekä ennen lain voimaantuloa oleviin säännöstelylupiin että lain voimaantulon jälkeen vireille tuleviin säännöstelylupahakemuksiin.

Helsingissä 22 päivänä syyskuuta 1992

Marjatta Stenius-Kaukonen
Jukka Gustafsson

Arja Ojala

Eila Rimmi
Sulo Aittoniemi

Reijo Lindroos

Markku Vuorensola

Pentti Lahti-Nuuttila